

Rašytoja Jolita Herlyn: „Kitos kultūros veidrodyje ir save, ir savo šalį pamatai kiek kitaip“

Dalia KUIZINIENĖ

Jolita Herlyn – filosofė, žurnalistė, rašytoja, šiuo metu gyvenanti Hamburge. Dalį savo gyvenimo praleidusi gimtojoje Klaipėdoje, 2006 m. ji išvyko gyventi į užsienį. Gyveno Danijoje, o kiek vėliau apsigyvenusi vyro gimtajame Hamburge, pradėjo rašyti romanus. 2013 m. pasirodė pirmasis Jolitos romanas „Trys mano vieninteliai“, Lietuvoje sulaukęs neįtikėtino populiarumo. Romano tiražas buvo pakartotas kelis kartus, autorė dalyvavo daugelyje knygos pristatymų Lietuvoje, davė interviu įvairioms žiniasklaidos priemonėms. Debiutas atnešė literatūrinę sėkmę ir skatino autorę kurti toliau. Šiuo metu Jolita Herlyn yra devynių romanų autorė, jos knygos yra perkamiausių knygų penketukuose, o LATGA ne vienerius metus šios autorės kūrinius įtraukia į skaitomiausių knygų trejetuką. Viename iš ankstesnių savo interviu rašytoja yra minėjusi, kad svarbiausios jos kūryboje temos yra meilė ir emigracija. Jolitos Herlyn kūrinius galime vadinti jausmų romanais, tačiau juose yra svarbus ir pagrindinių veikėjų moterų gyvenimo prasmės ieškojimas, egzotiškų kelionių motyvas: išskirtinis šia prasme yra romanas „Svaigulys“ (2015). O vienoje naujausių savo knygų „Žinau, kad nieko nežinau“ (2020), kurią autorė vadina psichologiniu trileriu, įterpiami ir detektyvinės intrigos elementai, taip sukurdama įtampą ir intrigą. Visi Jolitos Herlyn romanai atliepia šiandieninio globalaus ir dinamiško gyvenimo realijas, o personažų prasmės paieškas galima sieti su meile, netikėtumais, kelione po pasaulį, ieškant savirealizacijos galimybių.

Studijavote filosofiją, vėliau dėstėte filosofijos dalykus Klaipėdoje, dirbote

administracinį ir žurnalistinį darbą Lietuvoje. Išbandyta daug ir įvairių veiklų. Kiek ir kaip jos brandino Jūsų gyvenimišką patirtį. Ar gyvenant Lietuvoje nekilo noras rašyti grožinės literatūros?

Mano gyvenimas – tai eklektiškas spalvingas kilimas, į kurį skirtingais siūlais suaustos džiaugsmingos ir skaudžios patirtys. Tai kilimas, ant kurio galima prisėsti pavargus, bet tai ir kilimas, kuriuo galima skraidyti... Jei jo raštai kai kam atrodo beprasmingi ir chaotiški, aš juose atseku likimo logiką... Kažkada, būdama studente Maskvoje, važiuodavau troleibusu į paskaitas ir nuolat sukdavau galvą apie gyvenimo prasmę... Tai buvo sunkiausias galvosūkis, kurio niekaip negalėdama išspręsti, apsipildavau ašaromis... Filosofijos istorijos studijos ne tik nepateikė to vieno vienintelio nuraminančio atsakymo, bet dar labiau viską supainiojo ir komplikavo. Vieną dieną šie „prasmės“ klausimai stebuklingai išgaravo. Tai buvo diena, kai aš pirmą kartą pažinau Meilę. Nuo tada mane domina ne tik su ja susijusios jausminės patirtys, bet ir Meilė kaip fenomenas, transformuojantis asmenybę ir mus supančią realybę. Tik niekada neįsivaizdavau, kad kada nors rašysiu populiarius romanus, kuriuos dauguma įvardys kaip „meilės romanus“ (nors man toks apibūdinimas nelabai patinka). Jei kas būtų man tai pasakęs prieš dvidešimt metų, būčiau nutaisiusi tokią rūgščių veido miną, kad iškart būtų aišku, ką aš pati apie meilės romanus galvoju... Tačiau gyvenimas mane išmokė tolerancijos. Nebesiraukau prieš jokią žanro literatūrą. Jei kūrinys turi savo skaitytoją, tai turi ir teisę į egzistavimą... Gyvenant Lietuvoje nė karto nekilo minties rašyti grožinę literatūrą. Tai vienišiausias darbas, o aš buvau tokiame gyvenimo sūkuryje, kad apie romanų rašymą net pagalvoti neturėjau laiko, ką jau kalbėti apie patį rašymą...

Klaipėdoje su mama Irena ir tėčiu Ramūnu Kraniauskais

Nuo 2006 m. gyvenate užsienyje, 2013 m. išleistas Jūsų romanas „Trys mano vieninteliai“. Pirmasis Jūsų romanas buvo puikiai priimtas skaitytojų, ne kartą pakartotas jo tiražas. Kas įkvėpė Jus kūrybai, kokie motyvai paskatino rašyti?

Kai su vyru iš Kopenhagos persikėlėme į jo gimtą Hamburgą, puoliau mokytis vokiečių kalbos. Nors buvau stropi mokinukė, tačiau sekėsi sunkiai. Atmintis panėšėjo į rėtį, per kurią vokiški žodžiai išslysdavo ilgai neužsilaikę. Buvau sumaniusi, kad reikia man padirbėti padavėja kokiam bare ir taip įtvirtinti vokiečių kalbą. Tačiau visiems aplinkiniams, o ypač mano vyrui, atrodė absurdiška, kad buvusi filosofijos dėstytoja, TV ir radijo laidų vedėja, valdininkė ir banko tarnautoja staiga ims nešioti nešvarias lėkštes ir su pašluoste bėgioti tarp stalų. Manęs tokio darbo idėja netrikdė, nes poreikis sau įrodyti, kas esu ir ką galiu, buvo visiškai patenkintas. Tačiau į vyro nuomonę atsižvelgiau. Jis nenorėjo, kad dirbčiau bare, tad ten ir neįsidarbinau. Bet jis taip pat nenorėjo, kad būčiau tik žmona, mama ir namų šeimininkė. Jis norėjo, kad nuolat tobulėčiau. Todėl nusprendžiau daryti tai, ką maniau gebanti geriausiai. Vieną dieną sėdau prie

kompiuterio ir pradėjau rašyti. Taip gimė „Trys mano vieninteliai“.

Esate jau devynių populiarių romanų autorė, mylima skaitytojų, dalyvaujanti daugelyje literatūrinių renginių, knygų pristatymų ir susitikimų. Jūsų romanuose viena iš svarbiausių temų yra meilės tema, dažnai juos ir vadiname meilės romanais. Kokias savo romanų temas įvardytumėte Jūs pati kaip svarbias ir esmines?

Per pirmąjį romano „Trys mano vieninteliai“ pristatymą, jūs jį įvardijote kaip „jausmų romaną“. Man atrodo, kad toks įvardijimas tikrai atskleidžia jo esmę, o taip pat tinka ir kitiems mano romanams. Meilės giją rasite visose mano knygose, taip pat dominuoja asmeninių santykių, mišrių šeimų, savęs paieškos ir pažinimo, kaltės temos. Neatskiriamas mano romanų dėmuo – labai tikroviški įvairių šalių aprašymai, pagardinti vietiniais papročiais. Tai pridėtinė mano knygų vertė: skaitytojas mintimis gali nukeliauti ir į Libaną, ir į Meksiką, neabejodamas aprašytų vietų autentiškumu. Romanuose aš įprasminu ir savo keliones, ir smalsumą.

Prie bakužės: Majų kaimelyje Meksikoje, Jukatano pusiasalyje, kai rinkau medžiagą romanui „Veidu į saulę“.

Kur ieškote temų savo knygoms? Kurį iš savo romanų labiausiai vertinate?

Temas diktuoja pats gyvenimas. Mano pačios ir pažįstamų patirtys vienaip ar kitaip sugula į rašomą tekstą. Aš nesu iš tų autorių, kurie turi daugybę kūrybinių sumanymų. Jei įkrinta į mintis būsimo romano sėkla, imuosi darbo. Tada visa pasineriu į medžiagos paieškas ir rašymą. Pabaigus ateina štilius, galvoje tuščia tuščia, lyg būčiau atlikusi generalinį valymą. Parašiusi trečią romaną ir po kiekvieno naujo vis kartodavau: „Tai mano paskutinė knyga.“ Dabar taip nebesakau, nors ateities planų niekada neturiu. Rudenį pasirodys mano dešimtas romanas „Moterų sodas“. Jame susipina trijų moterų likimai, paženklinanti sunkių pasirinkimų našta ir visuomenės nuostatų įdagu. Pirmoji herojė – Zanzibaro princesė Salmė, pabėgusi iš sultono rūmų, ištekėjusi už vokiečių pirklio, atvykusi į Hamburgą ir XIX a. antroje pusėje tapusi pirmąja arabe moterimi, parašiusia savo autobiografiją. Antroji – vokiečių Frederikė, išgyvenusi Hamburgo bombardavimą ir savo sode auginanti povus. Trečioji – lietuvė vertėja Monika, kilusi iš Klaipėdos krašto ir studijavusi Maskvoje. Tai tikrais faktais besiremianti istorija. Šiuo metu man atrodo, kad tai bus geriausias mano romanas. Nors, tiesą pasakius, visi jie man brangūs.

Jachtoje su šeima: buriavimo patirtys sugulė į romaną „Šešėlių gaudytoja“

Šiuo metu daug kalbama ir diskutuojama apie populiariąją literatūrą, kuri pastaruoju metu ir Lietuvoje sudaro gana didelę literatūros lauko dalį. Populiariosios literatūros elementai skverbiasi į daugelį šiuolaikinių autorių tekstų. Kaip Jūs vertinate populiariąją literatūrą, kokias įvardytumėte jos tendencijas?

Aš sąmoningai pasirinkau kūrybą populiariosios literatūros lauke. Taip mano romanai pasiekia platesnę auditoriją, o kiekvienas skaitytojas gali nerti į gylį tiek, kiek jam reikia ar kiek leidžia amžius bei patirtys. Jaunystėje populiariosios literatūros neskaičiau, man norėjosi tik *gylio*, tačiau kai prispaudžia metų našta, bent jau man norisi lengvumo. Kad ir santykinio. Todėl stengiuosi ne klaidžioti po filosofinių teorijų džungles, bet rasti jų atspindžius kasdieniame gyvenime ir perteikti tai skaitytojams. Manau, kad populiarioji literatūra turi tokią pat teisę egzistuoti, kaip ir aukštoji. Negirdėjau, kad Vakarų Europoje ši tema būtų didelių diskusijų objektas. Jei kūrinys įtaigiai, gerai parašytas, jis suras savo skaitytoją.

Nenoriu Jūsų kūrybos sieti tik su emigracija, bet pastebiu, kad itin daug

įdomių grožinės literatūros tekstų rašo šiuo metu svetur gyvenančios lietuvių autorės. Kiek gyvenimo svetur patirtys yra svarbios Jūsų kūrybai?

Lietuvoje romanų rašymui neturėjau nei laiko, nei motyvacijos, nei reikiamos distancijos. Kitos kultūros veidrodyje ir save, ir savo šalį pamatai kiek kitaip. Iš vienos pusės gyvenimas užsienyje mane praturtino, o iš kitos – uždarė į socialinį burbulą. Abu šie faktoriai labai palankūs kūrybai. Palyginus su mano gyvenimu Lietuvoje, tai aš jau gerus dešimt metų gyvenu „karantino“ sąlygomis. Jis leido ramiai permąstyti savo patirtis ir jas vienaip ar kitaip įprasminti romanuose. Knygų rašymas mane skatina domėtis naujais dalykais ir savo atradimais pasidalinti su skaitytojais.

Tradicinis ir dažnai kartojamas klausimas: Esate lietuvė, gyvenanti Hamburge, rašanti lietuviškai. Svetimoje aplinkoje neišvengiamai kinta santykis su tapatybe. Ką reiškia būti lietuve Vokietijoje?

Tikrai nežinau. Galiu kalbėti tik už save. Būti lietuve Hamburge man reiškia tą patį, ką būti lietuve Maskvoje ar Kopenhagoje (tai du miestai, kuriuose praleidau po penkerius metus). Lietuviškumas yra mano kraujyje, jis tarsi vynas, ant kurio butelio užrašyta „2005 metai“ (paskutiniai nugalėję Lietuvoje): šiek tiek svaigina ir veikia mano pojūčius. Jis tarsi akinių filtras, per kurį matau ir vertinu aplinką, santykius, vertybes. Manau, su metais tas filtras nepastebimai kinta, nes keičiasi Lietuva, naujos patirtys keičia ir mane. Tačiau aš vis dar mėstau lietuviškai, skaitau lietuvišką spaudą, bendrauju su lietuvaiteimis daug mieliau nei su vokietėimis. Kitaip pasakius, gyvenu savo lietuviškame burbule, nors mano namuose, be lietuviškų knygų, nerasite jokių tautinių atributų. Susitaikiau su mintimi, kad kaimynams visada išliksiu keistoka svetimšalė, kurios buvimas šalia nei labai erzina, nei ypatingai domina... Tačiau būnant „svetimam“ daug lengviau kurti. Romanų herojai tampa naujais draugais ir pažįstamais, kurių gyvenimuose intensyviai dalyvauju, net neperžengdama namų slenksčio.

Projektas „Pasaulio lietuviai ir Lietuva“

www.pasauliolietuvis.lt

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

